

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

Axa prioritară 1 „Educație și formare profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere“

Domeniul major de intervenție 1.1. „Acces la educație și formare profesională inițială de calitate“

Titlul proiectului: „Educație și performanță“

Contract POSDRU/190/1.1./S/156905

MAGYAR IRODALOM – IV. évfolyam

2015-2016-os tanév

A tanuló neve:.....

A felmérés dátuma:.....

A feladatok helyes megoldására jár 90 pont.

Hivatalból jár 10 pont. Munkaidő 30 perc.

(90 pont)

Olvasd el figyelmesen, majd dolgozz a szöveg alapján!

A ceruza története

Minden este, mikor becsomagolod az iskolatáskád, teszel a tolltartóba ceruzákat is. Egészen természetes, hogy vannak fekete ceruzák, színes ceruzák. A ceruza viszonylag „új” íróeszköz.

Tintát már a rómaiak is használtak, ám az első ceruzát csak 1565-ben készítette el egy svájci természettudós, Conrad Gesner. Akkoriban aki kövekkel, növényekkel, állatokkal foglalkozott, ha talált valami érdekeset, lerajzolta, mert fényképezőgép még nem volt. A rajzoláshoz grafitrudakat használtak. A grafit fekete kő, olyan, mint a szén, egy ősi szénféle, melyet bányásznak.. amióta az emberek ismerik a grafitot, mindig írásra, rajzolásra használták.

Grafitból készült rudakat vitt magával a svájci természettudós is a munkához. Aki ezeket a rudakat használta, annak majdnem biztosan fekete és maszatos lett a keze és a ruhája. Ezért a tudós egy díszes tokot faragott fából a rudaknak. Könyvében, melyet a természetről írt, elmondja azt is, hogy fába foglalt grafitot dolgozott, innen tudjuk, milyen volt az ősceruza. A természettudós könyvéből az emberek hamar megismerték és megszerették a ceruzát.

Rövidesen gyártani kezdték az új író-, rajzolóeszközt. Az egyik első gyár, amelyik így készített ceruzát, Joseph Hardtmuthé volt. A ceruzagyár 1795-ben kezdte meg működését, és még ma is lehet Hardtmuth – ceruzát kapni. Egyre több ceruzára volt szükség, ezért egyre több ceruzagyárat alapítottak. A

gyárok nagyon sok grafitot elhasználtak, a bányák nem tudtak eleget szállítani, a grafit drága lett. Ezért talált ki egy francia tudós egy olyan módszert, amelyhez sokkal kevesebb grafit kellett ceruzaként. Nem rudakat faragott grafitból, hanem porrá őrölte azt. Ebből a pasztából vékony rudakat készítettek, megszáritották és kiégették. Ezután vékony fatokba helyezték a kemény grafitrudat.

Ma is hasonlóképpen készül a ceruzabél. A pasztát egy géppel kicsi lyukakon átpréselik. Amikor a présből a ceruzabél kijön, olyan mint egy fekete hurkapálca, de puha, össze lehet tekerni. A pálcával megszáritják, kiégetik, ettől lesz kemény és törékeny a ceruzabél. Végül a ceruzabelet két félből álló fába helyezik, s a tok két felét összeragasztják. Ha megnézik a ceruza végét, látnak rajta egy kisvonalat keresztben. Ott van összeragasztva a tok két fele. *(Vámos Éva Katalin)*

1. Húzd alá a helyes választ! 9 p

Mivel rajzolt a svájci természettudós?

- A svájci természettudós porrá őrölt grafitrúddal rajzolt.
- A svájci természettudós fába foglalt grafitrúddal rajzolt.
- A svájci természettudós tintával rajzolt.

Hogy hívták a gyártulajdonost, akinek a gyárában 1795-ben ceruzát kezdtek gyártani ?

- Conrad Gesner
- Vámos Éva Katalin
- Joseph Hardtmuth

Honnan tudjuk, hogy milyen volt az „ősceruza”?

- a római leírásokból
- Conrad Gesner könyvéből, melyet a természetről írt
- a francia gyártulajdonos, Joseph Hardtmuth számol be róla

2. Sorold fel a szövegben megjelenő nemzeteket! 6 p

3. Húzd alá a grafit jellemzőit! 7 p

római találmány, szürke anyag, fekete kő, nyomot hagy, egy fajta agyag, svájci anyag, ősi szénféle

4. Csak szavakkal válaszolj az alábbi kérdésekre! A válaszod helyességét ellenőrizd a szövegben!

16 p

Milyen lett az ember keze, ruhája a grafittól?

Mit tett a francia tudós a grafittal?

.....
 Mire használták az emberek kezdetől fogva a grafitot? Mit használtak a rómaiak ?

.....
 Mit láthatunk a ceruza végén keresztben? Milyen a ceruzabél, amikor a présből kijön?

.....
 Milyen a ceruzabél a kiégetés után? Mit faragott a svájci tudós a grafitrudaknak?

5. Találd meg az alábbi szavak ellentétes értelmű párját a szövegben! 12 p

fehér -	unalmas -
kemény -	több -
vastag -	olcsó -

6. Számozással állítsd sorrendbe a vázlatpontokat a szöveg alapján! 12 p

- Ceruzagyártás ma
- Az első ceruzagyár
- Az új íróeszköz
- Az első ceruza
- A francia tudós újítása
- A svájci természettudós ősceruzája

7. A szöveg alapján fogalmazz meg egy kérdést az ősceruzáról, majd válaszolj rá! 6 p

.....

8. Adj más címet a szövegnek kedved szerint! 4 p

.....

9. Képzeld el, hogy a Jótündér egy varázsceruzával ajándékozott meg. Meséld el, milyen ez a varázsceruza? Vigyázz a tagolásra! (min. 5 mondat) 18 p

.....

